

одним тілом” [1, 1 М.2:24]. Тренінг “Жодних вибачень” проголошує ідею ухилення ризикованої поведінки, що пов’язана зі статевою дошлюбною активністю. Програма включає інформацію про наслідки безладних секс-контактів і покликана розвивати риси характеру, необхідні для статевого утримання [2, с. 239]. Студентам пояснюють гріховність консенсуального співжиття, а також зради: “Бо це воля Божа, освячення ваше: щоб ви береглися від розпусти, щоб кожен з вас умів тримати начиння своє в святості й честі” [1, 1 Сол.4:3-4].

Також актуальним для молоді є тренінг “Мої слова”. На нього мається свідоцтво на авторське право за № 43338 від 17 квітня 2012 року. Мета програми – навчитися слідувати за тим, що ми говоримо і намагатися не вживати лайливих слів. Протягом тренінгу студенти вивчають негативний вплив лихослів’я на людину і приймають рішення відмовлятися від поганих слів. Наприкінці тренер з асистентами показують лялькову п’єсу “Слідкуй за словами”. Участь у виставі не дає викладачеві нудьгувати та втрачати свою майстерність, а навпаки, примушує триматися у тонусі та оновлюватися. Лялькотерапія є не тільки цікавим, але й надзвичайно продуктивним методом виховання духовних пріоритетів. Вона створює сприятливі умови для розвитку здібностей до саморегуляції [2, с. 241]. Тренер закінчує програму закликком з Біблії: “Нехай жодне гниле слово не виходить із уст ваших, але тільки таке, що добре на потрібне збудування, щоб воно подало благодать тим, хто чує” [1, Еф.4:29].

Мета коучінгу “Ти особливий” – повірити в себе як людину, яка є цінною в очах Бога та знайти власні важелі для досягнення максимального результату в різних сферах життя. На коучінг мається свідоцтво на авторське право за № 38186 від 27 квітня 2011 року. Програма дає можливість мобілізувати духовні, душевні та фізичні сили молоді. Цікаві вправи знову ж таки з арттерапії допомагають студентам максимально розкритися у коучінгу, а викладачу вдосконалити свою майстерність.

Висновки. Сучасні вимоги до якості навчання студентів та постійного підвищення педагогічної кваліфікації підтверджують необхідність удосконалення професійної майстерності викладача у ВНЗ. Вона формується на базі психолого-педагогічних знань, а добувається вже у процесі викладання гуманітарних дисциплін. Слухачі курсів розуміють педагогічну майстерність як вміння володіти способами організації власної поведінки і впливати на аудиторію, як високий рівень рефлексії та оптимістичного прогнозування, як комунікативність та наявність перцептивних здібностей, як здатність до креативності. Але й викладач повинен розуміти це та намагатися ефективно рухатися у своєму покликанні.

1. Біблія або книги Святого Письма Старого й Нового Заповіту / переклад проф. Івана Огієнка. – Українське біблійне товариство. – 2002. – 1296 с.

2. Антоненко М.О. Застосування нових тренінгів у викладанні гуманітарних дисциплін // Проблеми емпіричних досліджень у психології. – Вип. 5. – К.: Гнозис, 2011. – С. 237-242.

3. Антоненко М.О. Удосконалення педагогічної майстерності за сучасних умов реорганізації вищої аграрної освіти / Марина Антоненко, Леся Бакай, Катерина Белікова // Освіта і управління. – 2004. – Том 7, №3-4. – С. 133-137.

4. Єльнікова Г.В. Методика викладання економічних дисциплін / Галина Єльнікова – К.: ЦППО АПН України, 2003. – 102 с.

5. Кузнецов М.А. Емоційне вигорання вчителів: основні закономірності динаміки / Марат Кузнецов, Оксана Грицук – Харків: ХНПУ, 2011. – 206 с.

6. Хомуленко Т.Б. Губристична мотивація як чинник прагнення до успіху: віковий аспект / Тамара Хомуленко, Карина Фоменко. – Харків: ХНПУ, 2012. – 222 с.

7. Hewitt P. Perfectionism in the Self and Social Contexts. Conceptualisation, Assesment and Association with Psychology // Journal of Personality and Social Psychology. – 2001. – № 5. – P.21-39.

АДАПТАЦІЙНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ОСВІТЬОГО СЕРЕДОВИЩА

МОРЩАКОВА О.С.

Copyright © 2013

В умовах сьогодення конкретизується розуміння педагогічного процесу як своєрідного “інструменталізму” або “технології”, призначення яких – озброїти молодь знаннями, вміннями і навичками, які допоможуть їм вільно орієнтуватися й діяти в суспільстві. Інакше кажучи, йдеться про адаптацію людини до процесів становлення якісно нового соціуму ХХІ століття, про виховання у неї відповідних здібностей. Особливого значення адаптація набуває в умовах “перехідного суспільства”, коли цілеспрямоване формування здатності людини протистояти життєвим труднощам, належно себе поводити, зокрема, у “ринковій” практиці суспільних стосунків,

перетворюється на обов'язкову потребу її існування. Основу такої свідомої адаптивної поведінки визначає здатність індивіда адекватно оцінювати соціальні реалії, з одного боку, а з іншого – вміння зробити вірний вибір дій, які були б спроможні забезпечити “життєвий успіх”, в тому числі за умов існування несприятливої для людини ситуації.

Адаптаційний контекст формування особистості досліджується у змістовних працях українських науковців, філософів-освітян В.П. Андрущенко (формування засобами освіти сучасної культури особистості), В.В. Корженка (парадигмальні зміни філософсько-педагогічних систем), М.П. Лукашевича (виховні механізми адаптації у виробництві), І.О. Радіонової (інтегративні тенденції у філософії педагогіки). Ціла низка плідних ідей щодо проблеми культурної адаптації міститься в працях українських соціальних педагогів та психологів – Л.Д. Бевзенко, О.А. Донченко, Л.В. Сохань, В.Г. Табачковського та ін., присвячених проблемі поведінки молодшої людини в ситуації “життєвих криз”, аномії, соціоморальної девіації.

Процес особистісного розвитку, на думку психологів, визначається трьома головними взаємозалежними характеристиками: а) психофізіологічною зрілістю – рівнем розвитку в процесі онтогенезу нервової системи індивіда; б) психічною зрілістю – рівнем розвитку духовності, культури, менталітету особистості; в) соціальною зрілістю – рівнем відповідності особистості вимогам суспільства, ступенем її соціалізованості. Зрілість психофізіологічних функцій у своєму розвитку проходить ряд вікових періодів, визначається генетичними особливостями нервової системи індивіда й активно впливає на стан його фізичного і психічного здоров'я. Фізіологічне через психічне реалізує свої потреби і частково коригується ними (розум, воля), але навчання і виховання певною мірою можуть нівелювати ці особливості. Психічна зрілість визначається рівнем розвитку духовності людини, її культури, менталітету і значною мірою залежить від обставин життя людини, рівня розвитку духовності навколишнього соціального середовища. Соціальна зрілість несе в своїй основі міру адаптивності особистості до життя в суспільстві, визначає межі її соціальних запитів і найбільш активно впливає на професійне і особистісне самовизначення індивіда.

Підготовка індивіда до суб'єктної діяльності здійснюється на основі особистісної соціопсихологічної бази, яка формується в освітньо-виховному середовищі (виховання самостійності в думках та діях, контролювання практично будь-яких ситуацій, здатність до професійного вдосконалення і співпраці). Результатом адаптаційних процесів – виховання і соціалізації є унікальні, специфічні для кожної особистості ментально-психологічні риси, які слугують самостійній орієнтації у навколишньому світі.

Одним з перших проблему пристосування особистості до вимог суспільства поставив американський філософ освіти Чарльз А. Проссер, який у 1945 році у доповіді на Національній конференції з проблем професійної освіти (США) запропонував концепцію життєадаптаційної освіти. Спираючись на ідеї прагматизму, Ч. Проссер та його послідовники вважали, що ця концепція покликана не лише сприяти формуванню молоді у душі готовності до неминучих змін, але й виконувати завдання виховання “відповідальних громадян”. Адаптивність у соціальному значенні визнається здатністю до вибору правильного, “вигідного” і водночас морального рішення в конкретній ситуації. Тим більше, що ХХ століття виявило суттєві недоліки принципів існуючої освіти: сциентизму, диференціації знання, ступінчастості підготовки, монологізму, авторитарності, утилітарності знань. У зв'язку з цим сучасна культура формує новий тип раціональності, що, відмовляючись від обов'язкового стереотипування, полегшує культурну адаптацію.

Освітнє середовище є одним з головних соціальних факторів, який зумовлює процес адаптації людини до суспільного життя і виступає підґрунтям єдності суб'єкта та об'єкта в практиці професійної діяльності людини, яка не може існувати поза конкретною соціальною реальністю. Кожна новаторська освітньо-виховна стратегія потребує активної зацікавленості суспільства задля виховання розумної, демократичної, моральної, миролюбної особистості.

1. Андрущенко В.П. Культурологічна сутність людини і людинотворча сутність культури // *Ідеологія. Особистість.* – К.: Знання України, 2002. – С. 53-94.
2. Зязюн І.А., Сагач Г.М. Краса педагогічної дії. – К.: У-Ф інститут, 1997. – 330 с.
3. Москаленко В.В. Соціалізація личности (філософський аспект). – К.: Вища школа, 1986. – 200 с.
4. Надольний І.Ф. Особистість у вимірах філософського аналізу // *Філософія: Навч. посібник / За ред. І.Ф. Надольного.* – К.: Вікар, 1997. – С. 433-456.
5. Радіонова І.О. Сучасна американська філософія освіти та виховання: тематичні поля та парадигмально-концептуальні побудови. – Харків: ХДПУ, 2000. – 208 с.
6. Психологія життєвих криз особистості // *Життєві кризи особистості: у 2-х част.* / ред. рада В.М. Доній, І.М. Нессен, Л.В. Сохань, І.П. Єрмаков та ін. – К.: ІЗМН, 1998. – Ч.І. – 355 с.